

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *психології та педагогії дошкільної та початкової освіти*
протокол № 8. від 21.01. 20 р.

в.о. завідувача кафедри

Наталія Воропай (Наталія ВОРОПАЙ)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
ОК 3 ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Освітня програма «Початкова освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Херсон 2021 Назва освітньої компоненти	ОК 3 Педагогіка і психологія вищої школи
Викладач (і)	Андрієвський Борис Казаннікова Олена
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/
Контактний тел..	0669281000 0990054394
Е-mail викладача:	hkazannikova@gmail.com Okazannikova@ksu.ks.ua
Графік консультацій	За призначеним часом

1. Анотація до курсу. Дисципліна включає теми, спрямовані на подальше вдосконалення вузівської підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів та вирішенню актуальних проблем, які стоять перед системою вищої освіти на сучасному рівні розвитку науки.

Предметом вивчення педагогіки вищої школи є процес формування духовно багатого, свідомого громадянина, спеціаліста вищої кваліфікації, закони і закономірності навчання й виховання студентів, їх наукову і професійну підготовку як фахівців відповідно до вимог держави.

Предметом психології вищої школи є закономірності функціонування психіки студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності, специфіка науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи, а також соціально-психологічні особливості професійно-педагогічного спілкування та взаємин викладачів та студентів.

2. Мета та цілі курсу.

Мета: розкрити зміст і значення педагогіки і психології вищої школи педагогічних та психологічних особливостей діяльності студентів та викладачів; показати науково-теоретичну та методологічну роль педагогіки та психології в становленні майбутнього фахівця в галузі освіти.

Завдання:

- психолого-педагогічне обґрунтування професіограми сучасного фахівця вищої освіти; розкриття загальних психолого-педагогічних закономірностей і механізмів освітньої діяльності у ЗВО, яка включає навчання і виховання фахівця з вищою освітою;

- інтегрування й систематизування набутих у процесі професійного навчання знань про психолого-педагогічні основи вищої освіти; ознайомлення студентів із закономірностями професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців; формування професійного мислення студентів;
- ознайомлення студентів із інноваційними дидактичними проектами і педагогічними експериментами у вищій школі; обґрунтування оптимальних форм навчально-професійної діяльності та спілкування студентів;
- сприяння професійному самовизначенню і набуття студентами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення особливостей науково-педагогічної діяльності; формування у студентів національної свідомості, активної громадської позиції, ментально-духовних настанов; оволодіння професійною етикою.

3. Компетентності та програмні результати навчання.

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності (КЗ)	ЗК-4. Здатність застосовувати знання на практиці.
Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (КС)	ФК 2. Здатність і готовність проектувати та застосовувати сучасні педагогічні технології з метою забезпечення оптимальних умов пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку, студентів ЗВО, аналізувати та оцінювати різноманітні психолого-педагогічні, методичні фактори, передбачати можливі наслідки їх застосування. ФК 4. Здатність і готовність застосовувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби навчання і виховання у сфері освіти, спираючись на знання з дисциплін психолого-педагогічного циклу і методик навчання.
7 – Програмні результати навчання	
ПР-01	Знати нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладів вищої освіти; напрями діяльності вчителя, викладача закладу вищої освіти, їх функціональні обов'язки; права і обов'язки суб'єктів освітнього процесу; обсяг і функції роботи вчителя та викладача; принципи адміністрування та управління; умови і передумови функціонування закладів загальної середньої освіти та вищої освіти.
ПР-02	Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми і засоби навчання у закладах освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку, студентів; види і зміст контролю за його перебігом.

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Кількість годин	16	14	60

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
2020-2021	2	Початкова освіта	1	Обов'язкова компонента освітньої програми

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Технічне оснащення освітнього процесу є достатнім для проведення аудиторних занять згідно з програмою. У розпорядженні науково-педагогічних працівників навчальні аудиторії, обладнані SMART дошками та технічними демонстраційними засобами наочності (проектори, екрани, телевізори), що дозволяють широко використовувати інтерактивні та мультимедійні засоби навчання.

Спеціально обладнані коворкінг-центр, читальна зала, наукова бібліотека. На території університету є точки бездротового доступу до мережі Інтернет.

Віртуальне навчальне середовище Moodle, Херсонський віртуальний університет, корпоративна пошта, навчально-методичні комплекси дисциплін.

Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою на паперових та електронних носіях.

7. Політика курсу

Пропущені заняття (лікарняні, мобільність тощо) й невиконані завдання повинні бути відпрацьовані та надані викладачу в день консультації.

Щодо правил поведінки на заняттях: активна участь учасників освітнього процесу в обговоренні тем вивчення, диспутах тощо, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Не дотримання академічної доброчесності стане причиною стягнень, за що можуть відніматися бали.

8. Схема курсу

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 10)	Завдання	Максимальна кількість балів
Модуль 1. Особливості педагогічного процесу у вищій школі					
2/2	<p>Тема 1: Загальні основи педагогіки вищої школи</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Вища освіта як складова неперервної освіти. 2.Структура вищої освіти. 3.Методологічні аспекти педагогіки вищої школи. 4.Особливості педагогічного процесу у вищій школі. 	Лекція, практичне заняття	2, 5, 8, 9, 12, 13.	<p style="text-align: center;">Практичні завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання психологічних задач і вправ. 3.Відповіді на альтернативні запитання. <ul style="list-style-type: none"> - Розкрийте зміст, мету і завдання вищої освіти в Україні. - Охарактеризуйте дидактичні моделі змісту навчання у вищій школі. 	5
8	<p>Тема 1: Загальні основи педагогіки вищої школи</p> <p>Питання для вивчення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Становлення і розвиток вищої освіти у світі. 2.Сучасний стан вищої освіти у світі. 3. Сучасний стан вищої освіти в Україні. 	Самостійна робота	2, 5, 8, 9, 12, 13.	<p>Практичні завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проаналізуйте питання глобалізації розвитку вищої освіти у світі. - Охарактеризуйте причини кризи вищої освіти в Україні. - Складіть таблицю «Етапи становлення педагогіки вищої школи». - Окреслить своє бачення шляхів вирішення проблем вищої освіти в Україні - Переведіть інформацію з теми у мову таблиць, схем, графіків 	5

2/2	<p>Тема 2: Дидактичні основи педагогічного процесу у вищій школі</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета, завдання і зміст вищої освіти України. 2. Дидактичні моделі змісту навчання. 3. Принципи, методи, форми організації навчання у вищому навчальному закладі. 4. Зміст стандартизації і гуманізації вищої професійно педагогічної освіти на рівні навчальних планів та програм. 	Лекція, практичне заняття	3, 4, 8, 11.	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання педагогічних задач і вправ. 3. Відповіді на альтернативні запитання: <ul style="list-style-type: none"> - Розкрийте зміст, мету і завдання вищої освіти в Україні. - Охарактеризуйте дидактичні моделі змісту навчання у вищій школі. - Проаналізуйте структуру та зміст загально педагогічної підготовки студентів педагогічних спеціальностей ЗВО. 	5
6	<p>Тема 2: Дидактичні основи педагогічного процесу у вищій школі</p> <p>Питання для вивчення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Удосконалення занять у вищому закладі освіти. 2. Організація дистанційного навчання в умовах пандемії. 3. Науково-дослідна робота студентів. 	Самостійна робота	3, 4, 8, 11.	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте шляхи удосконалення навчального процесу з урахуванням вимог сучасності. 2. Проаналізуйте вплив освітнього середовища на ефективність навчання в період пандемії. 3. Переведіть інформацію з теми у мову таблиць і графіків. 	5
2/2	<p>Тема 3: Наукові та організаційно-методичні засади виховного процесу у вищій школі</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості виховної роботи зі студентами вищого навчального закладу. 2. Теоретико-методичні засади сучасного виховання студентів. 3. Методи та організаційні форми виховної 	Лекція, практичне заняття	2, 5, 8, 10, 11.	<p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання психологічних задач і вправ. 3. Відповіді на альтернативні запитання: <ul style="list-style-type: none"> - Визначте сутність морального виховання студентів. - Проаналізуйте поняття моральна 	5

	роботи у вищій школі. 4. Система виховної роботи у вищій школі.			культура особистості. - Охарактеризуйте умови ефективного морального виховання студентів.	
8	Тема 3: Наукові та організаційно-методичні засади виховного процесу у вищій школі Питання для вивчення: 1. Особливості роботи куратора академічної групи ЗВО. 2. Функції і завдання куратора академічної групи. 3. Зміст виховної роботи куратора академічної групи.	Самостійна робота	2, 5, 8, 10, 11.	Практичні завдання: 1. Сформулюйте критерії оцінки роботи куратора академічної групи. 2. Складіть портрет ідеального куратора академічної групи. 3. Проаналізуйте роль куратора у Вашому становленні як студента. 4. Переведіть інформацію з тему у мову таблиць і графіків.	5
2/2	Тема 4: Основи науково-педагогічного дослідження План: 1. Сутність педагогічного дослідження. 2. Категорії педагогічного дослідження. 3. Методологічні засади педагогічного дослідження. 4. Принципи науково-педагогічного дослідження.	Лекція, практичне заняття	1, 2, 6, 9.	Практичні завдання: 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання психологічних задач і вправ. 3. Відповіді на альтернативні запитання: - Розкрийте відмінність між фундаментальними і прикладними педагогічними дослідженнями. - Розкрийте зміст роботи дослідника на різних етапах педагогічного дослідження.	5
6	Тема 4: Основи науково-педагогічного дослідження Питання для вивчення: 1. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.	Самостійна робота	1, 2, 6, 9.	Практичні завдання: 1. Наведіть класифікацію методів педагогічного дослідження.. 1. Проаналізуйте відмінність між групами методів науково-педагогічного	5

	2.Методи математичної статистики в педагогічних дослідженнях. 3. Критерії ефективності педагогічних досліджень.			дослідження. 2. Охарактеризуйте педагогічний консиліум як метод колективного оцінювання особистості та прогнозування її розвитку в умовах освітнього процесу. 3. Проаналізуйте вимоги до написання випускної роботи.	
					40 балів
Модуль 2. Психологія вищої школи					
2	Тема 5: Загальні основи психології вищої школи План: 1.Предмет і основні категорії психології вищої школи. 2. Завдання психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти. 3. Методологічні основи психології вищої школи.	Лекція,	2, 6, 8, 12, 13.	Практичні завдання: 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання психологічних задач і вправ. 3.Відповіді на альтернативні запитання: - Яке місце і значення цієї дисципліни в системі підготовки майбутніх педагогів? - Доведіть, що психологія вищої школи сприяє розв'язанню завдань реформування вищої освіти. - Назвіть низку проблем психології вищої школи в умовах сучасного реформування вищої освіти в Україні та визначте шляхи їх вирішення. -	10
8	Тема 5: Загальні основи психології вищої школи Питання для вивчення: 1.Напрями реформування освіти 21 століття.	Самостійна робота	2, 6, 8, 12, 13.	Практичні завдання: 1.Охарактеризуйте напрями реформування вищої освіти: гуманітаризація, фундаменталізація, гуманізація.	10

	<p>2. Проблеми сучасної психології вищої школи.</p> <p>3. Причини та ознаки кризи в системі вищої освіти.</p> <p>4. Тенденції розвитку психології вищої школи.</p>			<p>2. Проаналізуйте Закон України «Про вищу освіту».</p> <p>3. Охарактеризуйте ключові компетентності, визначені Радою Європи.</p> <p>4. Законспектуйте основні принципи Великої Хартії Університетів.</p> <p>5. Якщо вища освіта зазнала кризи, чи доцільно її системою Інтернет або консалтингу? Порівняйте поняття «знання» та «інформація».</p>	
2/2	<p>Тема 6: Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою</p> <p>План:</p> <p>1. Психологічна характеристика студентства.</p> <p>2. Вищий навчальний заклад як провідний чинник соціалізації особистості студента як фахівця.</p> <p>3. Психологічний аналіз учіння студентів.</p> <p>4. Психологія виховання студентської молоді.</p> <p>5. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності.</p>	Лекція, практичне заняття	2, 3, 6, 7, 11.	<p>Практичні завдання:</p> <p>1. Тестовий контроль знань.</p> <p>2. Розв'язання психологічних задач і вправ.</p> <p>3. Відповіді на альтернативні запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Які особливості юнацького віку є визначальними для когнітивного і соціального розвитку студента? - Чи має значення для формування особистості студента криза його ідентичності? - Доведіть, що формування професійних здібностей студента має потрійну детермінацію: вроджені особливості нервової системи, вимога 	10

				діяльності й особистісні цінності. 4. Виконайте дослідження мотивація професійної діяльності (методика К. Замфір у модифікації А. Реана). С.74-75.	
8	Тема 6: Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою Питання для вивчення: 1. Адаптація студента до навчання у вищій школі. 2. Причини неуспішності студентів та шляхи їхнього подолання. 3. Психологія студентської групи. 4. Роль куратора студентської групи в її становленні, розвитку і функціонуванні.	Самостійна робота	2, 3, 6, 7, 11.	Практичні завдання: 1. Проаналізуйте труднощі адаптаційного періоду першокурсників. 2. Охарактеризуйте форми та види адаптації. 3. Проаналізуйте прояви поведінки та риси особистості, які свідчать про успішність/неуспішність адаптаційного періоду студентів. 4. Охарактеризуйте фактори ефективного навчання студентів. 5. Запропонуйте способи усунення причин неуспішності студентів та сформулюйте поради щодо оптимізації навчання студентів. 6. Виконайте методику «Самооцінка адаптивності» (модифікований варіант методики С.І. Болтівця) С.53-56.	5
2/2	Тема 7: Психологія педагогічної взаємодії у вищій школі План: 1. Характеристика педагогічного спілкування як форми педагогічної взаємодії. 2. Психологія педагогічної взаємодії викладача і студента. 3. Характеристика педагогічних позицій	Лекція, практичне заняття	5, 6, 7, 8, 11	Практичні завдання: 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання психологічних задач і вправ. 3. Відповіді на альтернативні запитання: - Визначте і проілюструйте прикладами позицію викладача щодо студента: розуміння, визнання, прийняття. - Які стилі професійно-педагогічного	5

	викладача у спілкуванні зі студентами. 4. Діалогічне спілкування як умова ефективної педагогічної взаємодії			спілкування є найбільш оптимальними щодо розв'язання завдань професійної підготовки і особистісного зростання студента як майбутнього педагога? - Які психологічні засоби, методи, прийоми підвищують ефективність професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекції, на семінарських заняттях і екзамені?	
8	Тема 7: Психологія педагогічної взаємодії у вищій школі Питання для вивчення: 1. Психологічний аналіз конфліктів у педагогічній взаємодії. 2. Особливості педагогічного конфлікту, стадії його розвитку. 3. Стратегії вирішення педагогічних конфліктів. 4. Навчання майбутніх педагогів управлінню конфліктними ситуаціями.	Самостійна робота	5, 6, 7, 8, 11	Практичні завдання: 1. Чим відрізняється педагогічний конфлікт від звичайного? 2. Педагоги зазначають, що зараз кількість конфліктів у закладах освіти збільшилась. Якщо це так, то які можливі причини цього явища? 3. Пригадайте із власного досвіду, чи виникали конфлікти спілкування між викладачем і студентом під час вашого навчання? Якщо так, дайте аналіз причин його виникнення. 4. Вкажіть, які стилі (тактики) треба застосовувати в наступних конфліктних ситуаціях: - справжні інтереси приховуються, але доводи переконливі з обох сторін; - цілі однаково значущі і важливі підходи обох сторін; - конфліктна ситуація вирішується самотужки через певний час; - вирішення проблеми важливіше для	5

				партнера ніж для вас. 3. Виконайте дослідження рівня конфліктності студентів С.207-208.	
2/2	Тема 8: Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи План: 1. Викладач вищої школи як суб'єкт педагогічної діяльності. 2. Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача вищої школи. 3. Психологія стилів педагогічної діяльності та типологія викладачів. 4. Педагогічна творчість та її особливність.	Лекція, практичне заняття	6, 7, 8, 10, 12.	Практичні завдання: 1. Тестовий контроль знань. 2. Розв'язання психологічних задач і вправ. 3. Відповіді на альтернативні запитання: - У чому полягає специфіка науково-педагогічної діяльності викладача ЗВО порівняно з педагогічною діяльністю шкільного вчителя, вихователя закладу дошкільної освіти? - Які психологічні умови визначають ефективність діяльності викладача вищої школи? - Доведіть творчий характер педагогічної праці. - Проаналізуйте шляхи підвищення майстерності викладача вищої школи.	5
8	Тема 8: Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи Питання для вивчення: 1. Авторитет викладача вищої школи. 2. Правила ділового авторитету викладача. 3. Критерії оцінки діяльності викладача вищої школи. 4. Індивідуальна і професійна деформація педагога вищої школи.	Самостійна робота	6, 7, 8, 10, 12.	Практичні завдання: 1. Сформулюйте правила ділового етикету викладача ЗВО. 2. Складіть узагальнений портрет авторитетного викладача. 3. Проаналізуйте професійні та особистісні якості викладача вищої школи. 4. На основі спостереження за	5

				<p>професійною діяльністю найкращого, на вашу думку викладача визначте особливості його індивідуальності та педагогічної майстерності, які сприятливо впливають на професійне навчання студентів.</p> <p>5. У чому полягає проблема критеріїв оцінки ефективності діяльності викладача вищої школи?</p> <p>6. Проаналізуйте типові деформації педагога, сформулюйте умови збереження особистісної цілісності педагога.</p>	
					40 балів
		Д/залік		<p>1. Предмет, завдання і методи педагогіки вищої школи.</p> <p>2. Вища освіта як складова системи неперервної освіти.</p> <p>3. Особливості педагогічного процесу у вищому навчальному закладі.</p> <p>4. Дидактичні моделі змісту навчання.</p> <p>5. Принципи та методи навчання у вищому навчальному закладі.</p> <p>6. Організаційні форми навчання у вищому навчальному закладі.</p> <p>7. Особливості виховної роботи зі студентами вищого навчального закладу.</p> <p>8. Методи та організаційні форми виховної роботи у вищій школі.</p> <p>9. Система виховної роботи у вищій школі.</p> <p>10. Сутність педагогічного</p>	20 балів

				<p>дослідження.</p> <p>11. Методологічні засади педагогічного дослідження.</p> <p>12. Етапи педагогічного дослідження.</p> <p>13. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.</p> <p>14. Основні вимоги до педагогічного дослідження.</p> <p>15. Предмет, завдання і функції психології вищої школи.</p> <p>16. Психологічна характеристика студентства.</p> <p>17. Адаптація студентів до навчання у вищому навчальному закладі.</p> <p>18. Навчальна професійна діяльність студента.</p> <p>19. Професіоналізація особистості студента як новоутворення віку.</p> <p>20. Показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності.</p> <p>21. Роль самоосвіти і самовиховання у професійному становленні студентів.</p> <p>22. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності.</p> <p>23. Психологічні особливості студентської групи.</p> <p>24. Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою і проблема виховання студентської молоді.</p> <p>25. Характеристика педагогічного спілкування як форми педагогічної взаємодії.</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>26. Особливості педагогічного конфлікту та умови його запобігання.</p> <p>27. Психологія особистості викладача вищої школи.</p> <p>28. Педагогічний професіоналізм особистості та діяльності викладача.</p> <p>29. Педагогічні здібності та педагогічна майстерність викладача вищої школи.</p> <p>30. Авторитет викладача вищої школи.</p>	
--	--	--	--	--	--

9. Система оцінювання та вимоги

Модуль 1. Психіка як осередок життя

Максимальна кількість балів за цей модуль – 40 балів

Усна відповідь і виконання практичних завдань - 20 балів.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 20 балів.

Модуль 2. Функції психіки

Максимальна кількість балів за цей модуль – 40 балів

Усна відповідь і виконання практичних завдань - 20 балів.

Виконання завдань модулю самостійної роботи – 20 балів.

Залікова контрольна робота (20 балів)

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Андрієвський Б.М. Основи наукових досліджень: Метод. посібник. Херсон: Вид. ХДУ, 2005. 36с.
2. Мороз О.Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки. К.: НПУ, 2006. 206с.
3. Навчальний процес у вищій школі / За ред. О.Г. Мороза. – К.: НПУ, 2000. 337с.
4. Паджа О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник. К.: Освіта, 2000. 368с.
5. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельнюк, А.В. Семенова. К.: Знання, 2007. 312с.
6. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. К.: Каравела, 2011. 360с.
7. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Практикум: Навч. посібник. К.: Каравела, 2007. 336с.
8. Руснак І.С., Іванчук М.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: навч.-метод. посібник. Чернівці: Букрек, 2009. 176с.

Додаткові

9. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти // Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. 2005. №3. С.31-35.
10. Драгомирова І. Концептуальні аспекти формування сучасного спеціаліста // Вища школа. 2002. №№2-3. С49-50.
11. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: Монографія. К.: Знання України, 2003. 450с.
12. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологічна підготовка майбутнього викладача як передумова гуманізації і демократизації вищої освіти // Освіта і управління. 2006. Т.9. №3. С.65-69.

Інтернет-ресурси

13. Закон України Про вищу освіту (електронний варіант). Режим доступу: osvita. ua / legislation / law/ 2235
14. <https://studfiles.net/preview/4499857/>
15. <http://www.psychology.cv.ua/navchalnyy-protses/dystsypliny-okr-mahistr/23-ps-ta-ped-vw.html>
16. https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/8prishak_osnovy_psiholog_pedagogiki/sl4.htm
17. <http://pedagogy.lnu.edu.ua/course/ppvsh>
18. https://radfiz.org.ua/files/mag01/medu/s1/pedagogika/Shpore/sheva_mag01_medu_pedagog_MKR1_html_shpore/
19. https://studopedia.su/8_11658_predmet-zadachi-osnovni-kategorii-pedagogiki-vishchoi-shkoli-vishcha-shkola-yak-pedagogichna-sistema.html
20. https://studopedia.com.ua/1_24958_harakteristika-osnovnih-kategoriy-pedagogiki-vishchoi-shkoli.html
21. http://psihologeservise.blogspot.com/2014/11/blog-post_36.html
22. <https://works.doklad.ru/view/K0yuLTeJoFk.html>
23. https://subject.com.ua/psychology/psyho_pedagog/68.html